SAMOK

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Sivistysvaliokunta
6.2.2026

Korkeakoulupolitiikan
erityisasiantuntija

Samuli Leppämäki

samuli.leppamaki@samok.fi
puh. 044 9028852

Yleisiä huomioita esityksen tavoitteista

- SAMOK tukee koulutustason nostoa ja koulutuksen kasautumisen ehkäisemistä, mutta pitää esitettyä säännöstä tehottomana keinona sen saavuttamiseksi
    - Koulutustasoa tulisi nostaa vahvistamalla korkeakoulujen perusrahoitusta ja lisäämällä aloituspaikkoja.
    - Koulutuksen kasautumiseen vastatessa huomio tulisi kääntää aliedustettujen ryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen edistämiseen.
- Osaamistason tarkasteleminen yksinomaan laskennallisen ensimmäisten tutkintojen suoritusasteen kautta on kapea
    - Useamman tutkinnon kokonaisuudet lisäävät myös väestön osaamistasoa ja rakentavat laaja-alaista asiantuntijuutta.
    - Rajoitus kaventaa opiskelumahdollisuuksia ja heikentää kannusteita hankkia monialaista osaamista.

Huomiot vaikutusarvioista ja niiden kattavuudesta

- Arvioitu 1 500 vapautuvaa aloituspaikkaa on marginaalinen suhteessa hakijoihin. Samanaikaiset tutkinnot ovat ammattikorkeakouluissa harvinaisia (noin 1/5 kaksi tai useampi opiskeluoikeus vuonna 2024).
    - Monet usean opiskeluoikeuden opiskelijat opiskelevat matalalla aktiivisuudella eivätkä sido opetusresursseja samoin kuin päätoimiset opiskelijat.
- Opiskeluoikeuksien pakollinen päättäminen lisää korkeakoulujen hallinnollista työtä ilman vastaavaa hyötyä suhteessa opiskelijan eteen jo käytettyihin resursseihin lopettamisen hetkellä.

Vaikutukset opiskeluaikoihin ja alanvaihtoon

- Säännös voi yhdessä muiden leikkausten ja ensikertalaiskiintiön kanssa pidentää yhteenlaskettuja opintoaikoja.
    - Pelko opiskeluoikeuden menettämisestä johtaa tutkintojen suorittamiseen peräkkäin samanaikaisuuden sijaan.
- Alanvaihdon kynnyksen nouseminen
    - Pakko valita opiskeluoikeuksien välillä ilman kokemusta uudesta alasta voi jättää opiskelijan väärälle alalle tai viivästyttää korkeakouluun hakeutumista entisestään.
- Toimeentuloriski
    - Nykyiset opintotukikuukaudet ja opintolainahyvitys on mitoitettu vain yhteen tutkintoon. Tutkintojen ketjuttaminen ilman riittäviä tukia lisää riskiä toimeentulotukeen turvautumiselle.

Huomiot jatkuvan oppimisen ja ohjauksen haasteista

- Ehdotetut vaihtoehdot osaamisen täydentämiseen (avoin korkeakoulu, erikoistumiskoulutukset) ovat maksullisia, eivätkä täten korvaa maksuttoman tutkinto-oikeuden tuomaa arvoa yksilön sivistyksellisille pyrkimyksille.
- Opinto-ohjauksen tarve kasvaa sopivan alan arvioimiseen ja opintojen etenemisen tarkasteluun.
    - Aloituspaikkojen lisääminen ilman perusrahoituksen vahvistamista on jo nyt heikentänyt opiskelijoiden saamaa tukea.

Ehdotukset ja huomiot jatkovalmisteluun 1/2

- Opiskelijalle on taattava selkeä tieto muutoksen vaikutuksista ja oikaisumahdollisuus. Lisäksi tarvitaan joustoa tilanteisiin, joissa uusi paikka otetaan vastaan juuri ennen aiemman tutkinnon valmistumista.
- Ristiinopiskelua ja siirtohakumahdollisuuksia olisi aiheellista kehittää johdonmukaisesti korvaamaan säännöksen aiheuttamia rajoituksia.

Ehdotukset ja huomiot jatkovalmisteluun 2/2

- Mikäli esitys etenee, tarvitaan siirtymäaikoja ja mahdollisuus palauttaa aiempi opiskeluoikeus (esim. 1 vuoden sisällä / 60 opintopistettä), jotta virhevalinnat eivät johtaisi umpikujaan.
    - Nykyisellään mikäli opiskelija haluaisi jatkaa menettämiään opintoja myöhemmin, hänen tulisi hakea uutta tutkinnonsuoritusoikeutta yhteisvalinnan kautta.
- Ensikertalaiskiintiön uudelleenarviointi
    - Nykyisen esityksen voimaantullessa olisi aiheellista harkita takaportin käyttöönottoa ensikertalais-statuksen palauttamiseksi (esim. 1 vuoden sisällä / 60 opintopistettä). Nykyisellään säännös uhkaa asettaa alanvaihtajat kohtuuttomaan asemaan korkeiden ensikertalaiskiintiöiden aloilla.

samok.fi | @samok_fin

Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK

Finlands studerandekårers förbund

National Union of Students in Finnish Universities of Applied Sciences